

ਅਪੀਲੀ ਕ੍ਰਿਮਿਨਲ

ਖੇਸਲਾ ਅਤੇ ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ, ਜੇ.ਜੇ. ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ

ਆਤਮਾ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ, ਦੇਸ਼ੀ-ਅਪੀਲਕਰਤਾ

ਬਨਾਮ

ਰਾਜ-ਜਵਾਬਦਾਰੀ,

1953 ਦੀ ਕ੍ਰਿਮਿਨਲ ਅਪੀਲ ਨੰ. 237

ਇੰਡੀਅਨ ਪੀਨਲ ਕੋਡ (1860 ਦਾ ਐਕਟ XLV)-ਸੈਕਸ਼ਨ 34 ਅਤੇ 149-ਦਾ ਕਾਨੂੰਨ ਲਾਗੂ ਹੋਣ

ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤੀ ਦੰਡਾਵਲੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 34 ਉਹਨਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਕਈ ਵਿਅਕਤੀ ਅਪਰਾਧਿਕ ਕੰਮ ਕਰਨ ਅਤੇ ਕਰਨ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਰੱਖਦੇ ਹਨ; ਇਹ ਉਹਨਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਕਈ ਵਿਅਕਤੀ ਇੱਕ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਰੱਖਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੁਝ ਇੱਕ ਜਾਂ ਵੱਧ ਬਿਲਕੁਲ ਵੱਖਰਾ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਕੇਸਾਂ ਦੇ ਬਾਅਦ ਵਾਲੇ ਵਰਗ ਵਿੱਚ ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 149 ਲਾਗੂ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਪਰ ਧਾਰਾ 34 ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 149 ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਨਿਸ਼ਚਿਤਤਾ ਨਾਲ ਇਹ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਪੰਜ ਵਿਅਕਤੀ ਸਾਂਝੇ ਵਸਤੂ ਨੂੰ ਸਾਂਝਾ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਇਹ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣਾ ਕਿ ਛੇ ਵਿੱਚੋਂ ਚਾਰ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਦਾ ਨਾਮ ਹਮਲਾਵਰਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਵਾਧਾ ਕਰਨ ਲਈ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਅਪਰਾਧ ਵਿੱਚ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਪੰਜ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਬਾਰੇ ਅਨਿਸ਼ਚਿਤਤਾ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ।

ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਕਿ ਕੇਸ ਨੂੰ ਜ਼ਾਬਤੇ ਦੀ ਧਾਰਾ 149 ਦੇ ਅੰਦਰ ਲਿਆਉਣ ਲਈ, ਹੋਰ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਇਹ ਦਿਖਾਉਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ, ਕਿ ਜੁਰਮ ਇੱਕ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਭਾ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 141 ਵਿੱਚ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਵਿੱਚ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸਵਾਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਅਪਰਾਧ ਵਿੱਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈਣ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਪੰਜ ਸੀ ਜਾਂ ਪੰਜ ਤੋਂ ਵੱਧ?

ਕਪਿਲਦੇਉ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਦ ਕਿੰਗ ਅਤੇ ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਦਾ ਸਟੇਟ ਆਫ ਪੰਜਾਬ, 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ।

ਸ਼੍ਰੀ ਛੱਜੂ ਰਾਮ, ਵਧੀਕ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ, ਮਿਤੀ 19 ਮਈ 1953 ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਤੋਂ ਅਪੀਲ। ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਦੇਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਂਦੇ ਹੋਏ।

ਐਮ ਐਲ ਸੇਠੀ ਅਤੇ ਬੀ ਐਸ ਚਾਵਲਾ, ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਲਈ,

ਹਰ ਪਰਸ਼ਾਦ, ਅਸਿਸਟੈਂਟ ਐਡਵੋਕੇਟ-ਜਨਰਲ, ਜਵਾਬਦੇਹੀ ਲਈ।

ਨਿਰਣਾ

ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ, ਜੇ. 1953 ਦੇ ਫੌਜਦਾਰੀ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੰਬਰ 8 ਵਿੱਚ, ਆਤਮਾ ਸਿੰਘ, ਉਧਮ ਸਿੰਘ, ਬਚਨ ਸਿੰਘ, ਨਿਰੰਜਨ ਸਿੰਘ, ਸੋਹਣ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਵਿਰੁੱਧ ਪਿੰਡ ਬੱਟ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਖੇ 11 ਨਵੰਬਰ 1951 ਨੂੰ ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਦੇ ਕਤਲ ਲਈ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਸ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਕਰਦਿਆਂ ਐਡੀਸ਼ਨਲ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ ਨੇ ਬਚਨ ਸਿੰਘ, ਸੋਹਣ ਸਿੰਘ,

ਨਿਰੰਜਨ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸ਼ੱਕ ਦਾ ਲਾਭ ਦੇ ਕੇ ਬਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਧਾਰਾ 302 ਤਹਿਤ ਆਤਮਾ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਉਧਮ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਦੇਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। 302 ਧਾਰਾ 149 ਅਤੇ ਭਾਰਤੀ ਦੰਡਾਵਲੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 148 ਦੇ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਿਆ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕੋਡ ਵਜੋਂ ਜਾਣੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਧਾਰਾ 302 ਦੇ ਤਹਿਤ ਉਮਰ ਭਰ ਲਈ ਆਵਾਜਾਈ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਅਤੇ ਜ਼ਾਬਤੋ ਦੀ ਧਾਰਾ 148 ਦੇ ਤਹਿਤ ਇੱਕ ਸਾਲ ਦੀ ਸਖ਼ਤ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਗਈ ਹੈ, ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਇੱਕੋ ਸਮੇਂ ਚੱਲਣਗੀਆਂ। ਆਤਮਾ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਉਧਮ ਸਿੰਘ ਅਪੀਲ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਇਸ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਦਾ ਸੰਖੇਪ ਇਹ ਹੈ: 10 ਅਤੇ 11 ਨਵੰਬਰ 1951 ਦੀ ਰਾਤ ਨੂੰ ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ, ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. 2, ਅਤੇ ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸੁੰਦਰਸਿੰਘਵਾਲਾ ਖੂਹ ਤੇ ਕੰਮ ਕੀਤਾ। ਮੇਹਨ ਸਿੰਘ, ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. 3, 11 ਨਵੰਬਰ, 1951 ਦੀ ਸਵੇਰ ਨੂੰ ਉਸ ਖੂਹ 'ਤੇ ਆਇਆ, ਅਤੇ ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਇੱਕ ਹਲ ਉਧਾਰ ਦੇਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸਦਾ ਆਪਣਾ ਟੁੱਟ ਗਿਆ ਸੀ। ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਘਰ ਹਲ ਪਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਉਹ ਚਾਹ ਲੈਣ ਜਾਵੇਗਾ ਤਾਂ ਹਲ ਉਸ ਨੂੰ ਦੇ ਦੇਵੇਗਾ। ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਬਾਅਦ ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਮੇਹਨ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਆਪਣੇ ਘਰ ਵੱਲ ਚੱਲ ਪਿਆ। ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਦੇ ਪਿਤਾ ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਨੇ ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਮੇਹਨ ਸਿੰਘ ਦਾ ਪਿੱਛਾ ਕੀਤਾ। ਰਸਤੇ ਵਿੱਚ ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਮੇਹਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਛੇ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਅਮਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਚਰੀ ਦੇ ਖੇਤ ਵਿੱਚੋਂ ਨਿਕਲਦੇ ਦੇਖਿਆ। ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਦੇ ਹੱਥ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਾਣੀ ਸੀ ਜਦੋਂ ਕਿ ਮੇਹਨ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਖਾਲੀ ਹੱਥ ਸਨ। ਦੇਸ਼ੀ ਆਤਮਾ ਸਿੰਘ ਕੁਲਹਾਰੀ ਨਾਲ ਲੈਸ ਸੀ ਜਦਕਿ ਉਧਮ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਰਪਾਨ ਚੁੱਕੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਨਿਰੰਜਨ ਸਿੰਘ, ਸੋਹਣ ਸਿੰਘ, ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਬਚਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਬਰਛੇ ਚੁੱਕ ਲਏ। ਮੁਲਜ਼ਮ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਪਿੰਡ ਵੱਲ ਭੱਜਿਆ ਅਤੇ ਬਹਾਦਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਘਰ ਵੜ ਗਿਆ। ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੇ ਉਸ ਘਰ ਵਿੱਚ ਦਾਖ਼ਲ ਹੋ ਕੇ ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਘੇਰ ਲਿਆ। ਆਤਮਾ ਸਿੰਘ ਮੁਲਜ਼ਮ ਨੇ ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਕੁਲਹਾਰੀ ਨਾਲ ਜ਼ਖ਼ਮੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਦਕਿ ਉਧਮ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਰਪਾਨ ਨਾਲ ਸੱਟਾਂ ਮਾਰੀਆਂ। ਨਿਰੰਜਨ ਸਿੰਘ, ਸੋਹਣ ਸਿੰਘ, ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਬਚਨ ਸਿੰਘ ਦੁਆਰਾ ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਕੋਈ ਸੱਟ ਨਹੀਂ ਲੱਗੀ। ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਦੀ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਹੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ

ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ, ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. 2 ਨੇ 11 ਨਵੰਬਰ 1951 ਨੂੰ ਸਵੇਰੇ 10 ਵਜੇ ਤਰਨਤਾਰਨ ਜੰਡਿਆਲਾ ਆਕਟਰੇਲ ਪੋਸਟ ਦੇ ਸਹਾਇਕ ਸਬ-ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਇੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਘਟਨਾ ਦੀ ਸੂਚਨਾ ਦਿੱਤੀ।

ਡਾਕਟਰ ਸ਼ਾਮ ਸਿੰਘ, ਜਿਸ ਨੇ ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਦੇ ਸਰੀਰ 'ਤੇ ਪੋਸਟਮਾਰਟਮ ਕੀਤਾ, ਉਸ ਨੂੰ 9 ਚੀਰੇ ਹੋਏ ਜ਼ਖ਼ਮ, 2 ਕੱਟੇ ਹੋਏ ਜ਼ਖ਼ਮ ਅਤੇ ਸਰੀਰ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਹਿੱਸਿਆਂ 'ਤੇ ਕਈ ਸੱਟਾਂ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਮਿਲੇ ਹਨ। ਡਾਕਟਰ ਸ਼ਾਮ ਸਿੰਘ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਅਨੁਸਾਰ ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਦੇ ਸਿਰ 'ਤੇ ਕੱਟੇ ਹੋਏ ਜ਼ਖ਼ਮ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਘਾਤਕ ਸਨ।

ਵਧੀਕ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ ਨੇ ਬਚਨ ਸਿੰਘ, ਸੋਹਣ ਸਿੰਘ, ਨਿਰੰਜਨ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਬਰੀ ਕਰਨ ਦਾ ਕਾਰਨ ਦੱਸਦੇ ਹੋਏ ਕਿਹਾ:-

ਚਸ਼ਮਦੀਦ ਗਵਾਹਾਂ ਨੇ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਦੇਸ਼ੀ ਆਤਮਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕੁਲਹਾਰੀ, ਉਧਮ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਰਪਾਨ ਅਤੇ ਬਾਕੀ ਚਾਰ ਦੇਸ਼ੀ ਬਰਛੇ ਨਾਲ ਲੈਸ ਸੀ ਦੇਸ਼ੀ ਆਤਮਾ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਉਧਮ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਪਣੇ-ਆਪਣੇ ਹਥਿਆਰਾਂ ਨਾਲ ਮ੍ਰਿਤਕ ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸੱਟਾਂ ਮਾਰੀਆਂ। ਦੇਸ਼ੀ ਨਿਰੰਜਨ ਸਿੰਘ, ਸੋਹਣ ਸਿੰਘ, ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਬਚਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਘੇਰ ਲਿਆ। ਬਰਛੀ ਕੁਲਹਾਰੀ ਜਾਂ ਕਿਰਪਾਨ ਨਾਲੋਂ ਵੀ ਵੱਧ ਮਾਰੂ ਹਥਿਆਰ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦਾ ਹੈਂਡਲ ਬਹੁਤ ਲੰਬਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਦੂਰੋਂ ਹੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਛੇ ਮੁਲਜ਼ਮ ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਦਾ ਕਤਲ ਕਰਨ ਦੇ ਇਰਾਦੇ ਨਾਲ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਹੋ ਕੇ ਆਏ ਸੀ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਸਤਗ਼ਾਸਾ ਪੱਖ ਨੇ ਦੇਸ਼ੀ ਲਗਾਇਆ ਹੈ, ਮੇਰੇ ਲਈ ਇਹ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕਰਨਾ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੈ ਕਿ ਚਾਰੇ ਦੇਸ਼ੀ, ਜੋ ਬਰਛਿਆਂ ਨਾਲ ਲੈਸ ਸਨ, ਨੇ ਆਪਣੇ ਹਥਿਆਰਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ, ਸਿਰਫ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੌਂਪਿਆ ਹਿੱਸਾ। ਇਹ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੂੰ ਘੇਰ ਲਿਆ ਅਤੇ ਆਤਮਾ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਉਧਮ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਦੂਰ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ। ਇਹ ਮੇਰੀ ਸਮਝ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹੈ ਕਿ ਬਰਛੇ ਵਰਗੇ ਮਾਰੂ ਹਥਿਆਰਾਂ ਨਾਲ ਲੈਸ ਵਿਅਕਤੀ ਜੋ ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਕਤਲ ਕਰਨ ਦੇ ਪੂਰੇ ਇਰਾਦੇ ਨਾਲ ਆਏ ਸਨ, ਉੱਪਰ ਦੱਸੇ ਗਏ ਮਾਮੂਲੀ ਹਿੱਸੇ ਨੂੰ ਖੇਡ ਕੇ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹੋ ਜਾਣਗੇ। ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਜਾਨਲੇਵਾ ਸੱਟਾਂ ਮਾਰਨ ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਜਲਦੀ ਤੋਂ ਜਲਦੀ ਖਤਮ ਕਰਨ ਲਈ ਆਪਣੇ ਖਤਰਨਾਕ ਬਰਛਿਆਂ ਦੀ ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਮੇਹਰੀ ਹਿੱਸਾ ਲੈਣਾ ਸੀ। ਇਹ ਸੰਭਵ ਹੈ ਕਿ ਉਕਤ ਹਿੱਸਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਚਾਰ ਦੇਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਹਮਲਾਵਰਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੋਵੇ। ਪਿੰਡ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਵਿੱਚ ਅਸਲ ਦੇਸ਼ੀਆਂ ਦੇ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਅਤੇ ਦੇਸਤਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਦਾ ਆਮ ਰੁਝਾਨ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਹੋਰ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਕਾਰਕ ਹੈ ਜੋ ਮੇਰੇ ਦਿਮਾਗ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸ਼ੱਕ ਪੈਦਾ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਅਰਥਾਤ, ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਦੇਸ਼ੀ ਦਾ ਇਸ ਅਪਰਾਧ ਵਿੱਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈਣ ਦਾ ਕੋਈ ਉਦੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਸੀ।"

ਅਪੀਲ ਅਧੀਨ ਦਿੱਤੇ ਫੈਸਲੇ ਤੋਂ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਵਧੀਕ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ ਨੇ ਸੋਚਿਆ ਕਿ ਨਿਰੰਜਨ ਸਿੰਘ, ਸੇਹਣ ਸਿੰਘ, ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਬਚਨ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਦੇ ਕਤਲ ਵਿੱਚ ਅਸਲ ਦੇਸ਼ੀਆਂ ਦੇ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਅਤੇ ਦੇਸ਼ਤਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਲਈ ਫਸਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਖੋਜ ਨੂੰ ਇਹਨਾਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਵਿੱਚ ਚੁਣੌਤੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਰਿਕਾਰਡ ਦੀ ਪੜਚੋਲ ਕਰਨ 'ਤੇ ਮੈਂ ਉਸ ਖੋਜ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਹਾਂ।

ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 149 ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਪੰਜ ਵਿਅਕਤੀ ਸਾਂਝੇ ਵਸਤੂ ਨੂੰ ਸਾਂਝਾ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਇਹ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣਾ ਕਿ ਛੇ ਵਿੱਚੋਂ ਚਾਰ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਸਿਰਫ਼ ਹਮਲਾਵਰਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਵਾਧਾ ਕਰਨ ਲਈ ਨਾਮਜ਼ਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਅਪਰਾਧ ਵਿੱਚ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਪੰਜ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਬਾਰੇ ਅਨਿਸ਼ਚਿਤਤਾ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹਿੱਸੇ ਵਿੱਚ ਵਧੀਕ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ ਇਸ ਸਿੱਟੇ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਪਹੁੰਚਦੇ ਕਿ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਪੰਜ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੇ ਅਪਰਾਧ ਵਿੱਚ ਹਿੱਸਾ ਲਿਆ ਸੀ ਹਾਲਾਂਕਿ ਇੱਕ ਜਾਂ ਵੱਧ ਦੀ ਪਛਾਣ ਸੱਕ ਵਿੱਚ ਸੀ। ਅਜਿਹਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਇਹ ਕੇਸ ਜ਼ਾਬਤੇ ਦੀ ਧਾਰਾ 149 ਦੇ ਅੰਦਰ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ।

ਕੇਸ ਨੂੰ ਸੰਹਿਤਾ ਦੀ ਧਾਰਾ 140 ਦੇ ਅੰਦਰ ਲਿਆਉਣ ਲਈ, ਹੋਰ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਇਹ ਦਿਖਾਉਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਜੁਰਮ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਭਾ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 141 ਵਿੱਚ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਵਿੱਚ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸਵਾਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਅਪਰਾਧ ਵਿੱਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈਣ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਪੰਜ ਸੀ ਜਾਂ ਪੰਜ ਤੋਂ ਵੱਧ।

ਕਪਿਲਦੇਓ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਦ ਕਿੰਗ, ਮਹਾਜਨ, ਜੇ. ਨੇ ਫੈਡਰਲ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਆਪਣੇ ਪ੍ਰਭੂਤਾ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਕਿਹਾ:-

"ਧਾਰਾ 149 ਦੇ ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸਵਾਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਧਾਰਾ 141 ਆਈਪੀਸੀ ਵਿੱਚ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤੇ ਅਨੁਸਾਰ ਇੱਕ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਸੰਪੂਰਨ ਇਕੱਠ ਸੀ। ਪੰਜ ਜਾਂ ਪੰਜ ਤੋਂ ਵੱਧ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦਾ। ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਇੱਕ ਮਾਮਲਾ ਹੈ। ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਦੇਸ਼ੀ ਦੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਨਿਰਧਾਰਨ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ, ਅਤੇ, ਭਾਵੇਂ ਸਿਰਫ਼ ਪੰਜ ਤੋਂ ਘੱਟ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਦੇਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣਾ ਸੰਭਵ ਹੋਵੇ, ਧਾਰਾ 149 ਅਜੇ ਵੀ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜੇਕਰ ਸਬੂਤ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਜਿਹੜੇ ਵਿਅਕਤੀ ਜਾਂ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇਸ਼ੀ ਪਾਏ ਗਏ ਹਨ, ਉਹ ਪੰਜ ਜਾਂ ਵੱਧ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਅਸੈਂਬਲੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਸਨ, ਜਾਣੇ-ਪਛਾਣੇ ਜਾਂ ਅਣਜਾਣ। ਪਛਾਣੇ ਗਏ ਜਾਂ ਅਣਪਛਾਤੇ।"

ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਦੀ ਧਾਰਾ 149 ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਦੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਤੱਥ ਇਹ ਸਨ। 1951 ਦੇ ਸੈਸ਼ਨ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੰਬਰ 5 ਵਿੱਚ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ ਨੇ ਜ਼ਾਬਤੇ ਦੀ ਧਾਰਾ 149 ਅਤੇ ਧਾਰਾ 148 ਦੇ ਨਾਲ ਧਾਰਾ 302 ਅਤੇ 452 ਦੇ ਤਹਿਤ ਸੱਤ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਦੇਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ। ਧਾਰਾ 149 ਅਤੇ ਧਾਰਾ 148 ਦੇ ਨਾਲ। ਅਪੀਲ ਤੇ ਧਾਰਾ 302 ਅਤੇ 452 ਰੈਡ ਵਿੱਚ ਸੈਕਸ਼ਨ 149 ਦੇ ਤਹਿਤ ਚਾਰ ਦੇਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਗਈ। ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 148 ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਬਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਤਿੰਨ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਵਿਦਵਾਨ ਜੱਜਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ-

"ਹੋਰ ਤਿੰਨ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੇ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਹਿੱਸਾ ਲਿਆ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ।"

1953 ਦੀ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 22 ਵਿੱਚ ਬੇਸ, ਜੇ. ਨੇ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਆਪਣੇ ਪ੍ਰਭੂਤਾ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਕਿਹਾ:-

"ਸੈਕਸ਼ਨ 149 ਨੂੰ ਸਹਾਇਤਾ ਲਈ ਬੁਲਾਏ ਜਾਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਨਿਸ਼ਚਿਤਤਾ ਨਾਲ ਇਹ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਪੰਜ ਵਿਅਕਤੀ ਸਾਂਝੇ ਵਸਤੂ ਨੂੰ ਸਾਂਝਾ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਇਹ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣਾ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਤਿੰਨ "ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ ਜਾਂ ਨਹੀਂ" ਇਸ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਨੁਕਤੇ 'ਤੇ ਅਨਿਸ਼ਚਿਤਤਾ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ ਇਸ ਅਨਿਸ਼ਚਿਤ ਬੁਨਿਆਦ 'ਤੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦੇਣਾ ਅਸੰਭਵ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।"

1953 ਦੇ ਸੈਸ਼ਨ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੰਬਰ 8 ਵਿੱਚ ਛੇ ਦੇਸ਼ੀਆਂ ਉੱਤੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਉੱਤੇ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ:-

“ਪਹਿਲਾਂ ਇਹ ਕਿ ਤੁਸੀਂ 11 ਨਵੰਬਰ 1951 ਨੂੰ ਪਿੰਡ ਬੱਟ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਇਕੱਠ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਸੀ ਅਤੇ ਅਜਿਹੀ ਸਭਾ ਦੇ ਸਾਂਝੇ ਉਦੇਸ਼ ਅਰਥਾਤ ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਕਤਲ ਲਈ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਂਦੇ ਹੋਏ, ਜੁਰਮ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਬਰਫੇ ਕੁਲਹਾਰੀ ਅਤੇ ਕਿਰਪਾਨ ਵਰਗੇ ਮਾਰੂ ਹਥਿਆਰਾਂ ਨਾਲ ਲੈਸ ਹੁੰਦੇ ਹੋਏ ਦੰਗੇ ਕਰਨ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਭਾਰਤੀ ਦੰਡਾਵਲੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 148 ਅਧੀਨ ਅਤੇ ਸੈਸ਼ਨ ਕੋਰਟ ਦੀ ਨਿਗਰਾਨੀ ਵਿੱਚ ਸਜ਼ਾਯੋਗ ਅਪਰਾਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਦੂਸਰਾ ਇਹ ਕਿ ਤੁਸੀਂ 11 ਨਵੰਬਰ 1951 ਨੂੰ ਪਿੰਡ ਬੱਟ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਭਾ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਸੀ ਅਤੇ ਅਜਿਹੀ ਸਭਾ ਦੇ ਸਾਂਝੇ ਉਦੇਸ਼ ਦੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ, ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦਾ ਕਤਲ ਕੁਲਹਾਰੀ ਅਤੇ ਕਿਰਪਾਨ, ਵਗ਼ੈਰਾ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੈਸ਼ਨ ਕੋਰਟ ਦੇ ਨੋਟਿਸ ਦੇ ਅੰਦਰ ਭਾਰਤੀ ਦੰਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 302/149 ਦੇ ਅਧੀਨ ਸਜ਼ਾਯੋਗ ਅਪਰਾਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।”

ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮੈਂ ਕਰਦਾ ਹਾਂ, ਕੇਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 149 ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ 'ਤੇ ਕੋਈ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਫੈਸਲੇ ਲਈ ਇਹ ਸਵਾਲ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਜ਼ਾਬਤੇ ਦੀ ਧਾਰਾ 34 ਦੇ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹੀ ਗਈ ਧਾਰਾ 302 ਦੇ ਤਹਿਤ ਦੇਸ਼ੀ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਕੇਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 34 ਉਹਨਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕਈ ਵਿਅਕਤੀ ਅਪਰਾਧਿਕ ਕੰਮ ਕਰਨ ਅਤੇ ਕਰਨ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਰੱਖਦੇ ਹਨ; ਇਹ ਉਹਨਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਕਈ ਵਿਅਕਤੀ ਇੱਕ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਰੱਖਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੁਝ ਇੱਕ ਜਾਂ ਵੱਧ ਇੱਕ ਬਿਲਕੁਲ ਵੱਖਰਾ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਬਾਅਦ ਵਾਲੇ ਵਰਗ ਦੇ ਕੇਸਾਂ ਵਿੱਚ ਕੇਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 149 ਲਾਗੂ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਪਰ ਧਾਰਾ 34 ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਪੰਜਾਬ ਸਟੇਟ ਵਿੱਚ ਬੇਸ, ਜੇ., ਨੇ ਕਿਹਾ:-

“ਨਾ ਹੀ ਇਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਧਾਰਾ 34 ਦਾ ਮੁੜ ਕੋਰਸ ਕਰਨਾ ਸੰਭਵ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਵਿਕਲਪਕ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਵੀ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਇਸ ਨਾਲ ਚਾਰਜ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਅਤੇ ਧਾਰਾ 34 ਦੁਆਰਾ ਲੋੜੀਂਦਾ ਸਾਂਝਾ ਇਰਾਦਾ ਅਤੇ ਧਾਰਾ 149 ਦੁਆਰਾ ਲੋੜੀਂਦੀ ਸਾਂਝੀ ਵਸਤੂ ਹੈ। ਇੱਕੋ ਚੀਜ਼ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਦੂਰ।”

ਮੇਰੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਕੇਸ ਸੰਹਿਤਾ ਦੀ ਧਾਰਾ 149 ਅਤੇ 34 ਦੇ ਅਧੀਨ ਵਿਚਾਰੇ ਜਾਣ ਲਈ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਅਜਿਹਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ, ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਉਸਾਰੂ ਦੇਣਦਾਰੀ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੀ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ

ਹੁਣ ਇਹ ਕਿਹਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਸੈਸ਼ਨ ਕੋਰਟ ਨੇ ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. 2, ਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. 3, ਅਤੇ ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. 4 ਵਲੋਂ ਬਚਨ ਸਿੰਘ, ਸੋਹਣ ਸਿੰਘ, ਨਿਰੰਜਨ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਲਈ ਦਿੱਤੀ ਗਵਾਹੀ ਤੇ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਉਹਨਾਂ ਵਲੋਂ ਦਿੱਤੀ ਗਵਾਹੀ ਦੇ ਅਧਾਰ ਤੇ ਆਤਮਾ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਊਧਮ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਦੇਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣਾ ਅਸੁਰੱਖਿਅਤ ਹੋਵੇਗਾ।

ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਡਾਕਟਰ ਸ਼ਾਮ ਸਿੰਘ ਨੇ ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਦੇ ਸਰੀਰ 'ਤੇ 9 ਕੱਟੇ ਹੋਏ ਜ਼ਖਮ, ਦੋ ਉਲਝੇ ਹੋਏ ਜ਼ਖਮ ਅਤੇ ਕਈ ਧੱਬੇ ਪਾਏ।

ਜ਼ਾਹਰ ਹੈ ਕਿ ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਦੇ ਜਾਂ ਦੇ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਨ। ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ, ਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਗਵਾਹੀ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਆਤਮਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕੁਲਹਾਰੀ ਦੇ ਤਿੱਖੇ ਅਤੇ ਧੁੰਦਲੇ ਧਾਰ ਨਾਲ ਫੱਟਾਂ ਮਾਰੀਆਂ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਊਧਮ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਰਪਾਨ ਦੀਆਂ ਫੱਟੀਆਂ ਮਾਰੀਆਂ। ਡਾਕਟਰ ਸ਼ਾਮ ਸਿੰਘ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਅਨੁਸਾਰ ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਦੇ ਸਰੀਰ 'ਤੇ ਸੱਟਾਂ ਕੁਲਹਾਰੀ ਅਤੇ ਕਿਰਪਾਨ ਨਾਲ ਲੱਗੀਆਂ ਸਨ। ਜੇਕਰ ਅਜਿਹਾ ਹੈ ਤਾਂ ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ, ਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਡਾਕਟਰੀ ਗਵਾਹੀ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਫਿਰ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਬਹਾਦੁਰ ਸਿੰਘ ਮਜ਼ਬੀ ਦੀ ਗੈਰ-ਪ੍ਰੋਡਕਸ਼ਨ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਦੀ ਸੱਚਾਈ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਲੜਦੀ ਹੈ।

ਸੈਸ਼ਨ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲ ਸ੍ਰੀ ਬਿੰਦਰਾ ਬਾਨ ਨੇ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਵੱਲੋਂ ਜਿੱਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਕੇ ਬਹਾਦਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ। ਬਹਾਦਰ ਸਿੰਘ ਸੈਸ਼ਨ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਹਾਜ਼ਰ ਸੀ ਪਰ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਵੱਲੋਂ ਉਸ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ ਇਸਤਰਾਸਾ ਪੱਖ ਵੱਲੋਂ ਬਹਾਦਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਪੇਸ਼ ਨਾ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਨਾਲ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਪੈਰਵੀ 'ਤੇ ਕੋਈ ਮਾੜਾ ਅਸਰ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦਾ।

ਮੇਰੇ ਚਿੰਤਾਜਨਕ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੇ ਸਬੂਤ ਦੇਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੈਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿਸ ਘਟਨਾ ਵਿਚ ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋਈ ਸੀ, ਉਸ ਵਿਚ ਆਤਮਾ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਊਧਮ ਸਿੰਘ ਦੀ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਵਿਚ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਡਾਕਟਰ ਸ਼ਾਮ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸਬੂਤ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਰਿਕਾਰਡ ਦੇ ਪੰਨਾ 29 'ਤੇ ਦੱਸੀਆਂ ਸੱਟਾਂ ਨੰਬਰ 1, 2, 5 ਅਤੇ 6 ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਘਾਤਕ ਸਨ। ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੌਰਾਨ ਜਾਂਚੇ ਗਏ ਸਬੂਤਾਂ ਤੋਂ ਇਹ ਅਸੰਭਵ ਹੈ ਕਿ ਆਤਮਾ ਸਿੰਘ ਜਾਂ ਊਧਮ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਕੋਈ ਖਾਸ ਸੱਟ ਲੱਗੀ ਹੋਵੇ। ਜੇਕਰ ਅਜਿਹਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜਾਬਤਾ ਦੀ ਧਾਰਾ 302 ਅਧੀਨ ਨਾ ਤਾਂ ਆਤਮਾ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਊਧਮ ਸਿੰਘ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਬਰਕਰਾਰ ਰਹਿ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ, ਮੈਂ ਧਾਰਾ 302 ਅਤੇ 148 ਅਧੀਨ ਆਤਮਾ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਊਧਮ ਸਿੰਘ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਾਂਗਾ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ਾਬਤੇ ਦੀ ਧਾਰਾ 324 ਅਧੀਨ ਦੇਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਵਾਂਗਾ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਤਿੰਨ-ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਦੀ ਸਖ਼ਤ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦਿਆਂਗਾ।

ਖੇਸਲਾ, ਜੇ.-ਮੈਂ ਸਹਿਮਤ ਹਾਂ।

ਡਿਸਕਲੇਮਰ:- ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਆਂ ਨਿਰਣਾ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ | ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ, ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

Authenticated/vetted by: Ritu Translator